

СТАНОВИЩЕ

за докторската дисертация на тема : „Социални и комуникационни особености на технологичната журналистика” на Боян Зоран Иванович за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, СУ"Св.Климент Охридски" ФЖМК, катедра "История и теория на журналистиката"

Професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите)

Научен ръководител: доц. д-р Мария Попова

Автор на становището: проф. д-р Маргарита Пешева, преподавател в катедра „Медии и обществени комуникации“, УНСС

1. Актуалност на избраната тема за дисертация

Темата на дисертационния труд е особено актуална по няколко основни причини. На първо място, технологиите твърде бързо навлизат в социалния живот и в сферата на журналистиката, което кардинално променя социалната комуникация и разширява възможностите на традиционната журналистика. На второ място, журналистиката вече допуска технологиите дълбоко вътре в себе си (робожурналистика), което поставя под въпрос довчера неоспоримото господство на човека-журналист върху медийното съдържание. На трето място, журналистическият разговор на тема нови технологии изисква постигането на нужната дигитална грамотност, за да бъде полезен и разбран от мнозина.

Голямата актуалност на дисертационната тема се определя от факта, че бурното навлизане на технологиите в областта на журналистиката се осъществява не просто като помощно средство, а предимно като ново съдържание. Това налага преосмисляне на някои традиционни схващания относно медийните технологии, и необходимостта цялостно да се изследва новата технологична журналистика. Да се потърси влиянието на медийните технологии върху традиционната журналистика, но и развитието на съвременната журналистика "във" и "чрез" технологиите, което поставя редица етични проблеми за ролята на човека- журналист и тази на робота- в робожурналистиката на нашия и утрешния ден.

Дисертационният труд е първото научно изследване в българското медиазнание, което е посветено на развитието на технологичната журналистика в социален и комуникативен аспект. Докторантът Боян Иванович прави цялостен анализ на технологичната журналистика, теоретично прецизира нейните основни понятия, като я разграничава от научната и културната журналистика. Той показва отлично познаване на

този твърде актуален проблем в научната литература, има сериозни познания относно развитието на медийните технологии в сферата на журналистиката, както и на медийното отразяване на технологичната проблематика в световен контекст и у нас.

Дисертационният труд е написан с висока професионална компетентност, в него са разгледани и представени разнообразни школи и научни концепции, цитират се многобройни източници, анализират се идеи и хипотези на известни медийни изследователи, което говори за сериозни професионални познания и задълбоченост при осъществяването на това оригинално и много интересно научно изследване.

2. Структура и съдържание на дисертацията

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави, заключение, приложения и библиография. Той е в обем от **297 страници**. Библиографията съдържа **189 източника**, от които **22 източника** - на кирилица, **58 източника** - на латиница и **109** документи и други източници. Емпиричното изследване в трета глава се базира на извадка от **1821 текста**, а изследването в четвърта глава се базира на **878 материала**.

Като обем, структура, използвани научни методи, направени изводи и обобщения, дисертационният текст напълно отговаря на научните изисквания, които се предявяват към една докторска дисертация. Докторантът Боян Иванович представя оригинално научно изследване, което впечатлява с извършения задълбочен теоретичен анализ и проведени социологически изследвания, които имат висока доказателствена стойност.

Дисертационният труд оптимално съчетава теоретичния анализ и емпиричните изследователски методи. Докторантът Боян Иванович прилага разнообразни методи за разглеждане, анализ и осмисляне на ролята, функциите и спецификите на технологичната журналистика - научен анализ и синтез, аргументативен анализ, емпирично изследване на случаи от практиката, контент анализ на медийно отразяване на технологичната проблематика и др. Отличното съчетаване на теоретични и социологически методи многократно усилва доказателствената част на дисертационния труд, прави валидни направените научни изводи и обобщения.

Първа глава разглежда философията на отношенията между медиите и технологиите. Тя анализира водещи понятия и дефиниции, които се отнасят до основни концепции за медиите и технологиите като основен двигател на медиите, видовете технологичен детерминизъм, някои проблемни аспекти в схващанията за медийните технологии, анализ на технологиите като среда, емоция и слепота.

Втора глава разглежда взаимодействието на журналистиката и технологиите, развитието на журналистиката "във" технологиите и на технологиите- "във" журналистиката. Боян Иванович представя различни варианти на технологичната журналистика, нейните обективни основания и емоционални пристрастия. Особено интересен е разделът който е посветен на журналистиката като разговор, в него се разглежда социалната стойност на журналистиката в дигиталната медийна среда и новото мрежово общество. Докторантът Боян Иванович не пропуска много важният дискурс за създаване на журналистика чрез технологиите, и необходимостта от висока медийна и технологична грамотност за ефективно упражняване на тази професия. Разделът, посветен на технологиите "във" журналистиката е много интересен, доколкото развитието на изкуствения интелект дава възможност за бързо развитие на автоматизираната (робо) журналистика, както и за развитие на множество разнообразни форми на гражданска журналистика, която по същество размива и преодолява установените граници на традиционната журналистика.

Трета глава представя чрез изследване на случай- скандалът между APPLE-ФБР в контекста на технологичната журналистика. Емпирично се разглеждат много важни проблеми, свързани с цензурата като инструмент за контрол над медийното съдържание, влиянието на тероризма върху журналистическите практики, доколко е редно да се отнемат права в името на сигурността, сблъсъкът на виждания и ценности за демокрацията, свободата и сигурността въз основа на анализа на един конкретен случай.

Четвърта глава прави емпиричен медиен анализ на технологиите в специализираните издания Capital.bg ,Dnevnik.bg, HiComm.bg и Kaldata.com. въз основа на анализирани **878 материала** от тези издания. Боян Иванович чрез голям емпиричен материал разглежда дистрибуцията на журналистическия разговор според сферата на влияние, медийното съдържание и неговата тематична насоченост, особеностите на отразяването на технологичните иновации във всяко от наблюдаваните издания. Извършеният научен анализ показва, че тези издания акцентират предимно върху хардуера и софтуера на персоналните технологии, а не върху различните фактори на тяхното социално влияние. Докторантът емпирично доказва липсата на задълбочени аналитични материали, на нужната критичност към технологичните компании, и преобладаващо одобрителното отношение към медийните технологии по принцип.

Дисертационният труд като цяло се отличава с теоретична задълбоченост и професионална компетентност, той е написан с ясен език и стил, който показва професионалните познания на докторанта Боян Иванович, неговото умение да анализира и систематизира теоретични

концепции и емпирични факти, и да формулира необходимите за целта научни изводи и обобщения.

Авторефератът на дисертацията цялостно и точно представя извършеното научно изследване. Той съдържа всички необходими научни реквизити- подрбно резюме на дисертационния труд, основни научни цели, хипотези и задачи, използвана методология, получени научни резултати и научни приноси.

3. Научни приноси

Дисертацията е много оригинално и ценно научно изследване, което, според мен, съдържа няколко основни научни приноси:

Първият принос е поставянето на технологичната журналистика в научния фокус на изследването, което му придава наистина оригинален характер. Извършеното научно изследване на социалните и комуникационните особености на технологичната журналистика е първо по рода си в българското медиазнание, в него се съчетават отличните теоретични познания на докторанта Боян Иванович и неговото умение да прилага разнообразни емпирични методи за обогатяване и разширяване на научния анализ. В дисертационния труд се въвеждат нови понятия в българското медиазнание като "конвергирани технологични онлайн издания", като се предефинират традиционните схващания за техническа и нетехническа комуникация -в контекста на технологичната журналистика.

Вторият принос е избраният сравнителен подход за научен анализ на отношенията между журналистиката и технологиите. Докторантът разглежда съвременната журналистика "чрез" технологиите, но същевременно и технологиите- чрез нарастващата им роля и значение в модерната журналистика. Първият теоретичен подход е традиционен , доколкото комуникационните инструменти, с които медиите си служат за осъществяване на журналистическа дейност технологично се развиват и променят през столетията. Вторият технологичен подход е модерен, доколкото показва какво е равнището на включване на технологично съдържание в новия медиен поток- в мейнстрийм медиите и в специализираните технологични издания. И съществуващите разлики между тях в осмислянето на ролята на технологиите в съвременния журналистически процес.

Третият принос е изборът на интегрална методология, с помощта на която е извършен този научен анализ. Докторантът използва инструменти от медиазнанието, медийният маркетинг, медийната социология за дефиниране на твърде важната роля на технологичната журналистика в цялостния медиен дискурс. За целта той въвежда количествен и качествен контент анализ, чрез които разглежда степента на проникване на технологиите в медийното съдържание и видовете

участия на медийните технологии в произвеждането на нови журналистически продукти, които са извън традиционната регулация на тази професия. Докторантът анализира технологичната журналистика като самостоятелен продукт, близък, но и много по-различен от научната и културната журналистика. Към теоретичните методи докторантът Боян Иванович надгражда серия от емпирични методи - проведените от него няколко социологически изследвания, основани на количествени и качествени методи. Всичко това придава на дисертационния труд широта и богатство на научната аргументация.

4. Публикации по темата на дисертацията.

Докторантът Боян Иванович е представил три научни публикации и няколко участия в различни научни форуми, които напълно отговарят на необходимите законови изисквания.

5. Препоръки и въпроси към докторанта

Дисертацията е професионално аргументирано и много интересно научно изследване, което ще бъде полезно за медийни изследователи, журналисти от сферата на науката и технологиите, специалисти по връзки с обществеността, експерти по научни иновации, просветени читатели. Ето защо препоръчвам това първо по рода си научно изследване да бъде публикувано, след известна редакция.

Имам следните въпроси към докторанта Боян Иванович:

1. Кое ще има предимство в следващото десетилетие- развитие на журналистиката "във" технологиите или развитие на технологиите "във" журналистиката?

2. Доколко журналистиката в следващото десетилетие ще бъде заплашена от нарастваща дехуманизация, която се определя от изключително бързото развитие на рожожурналистиката?

6. Заключение

Представената докторска дисертация е оригинално и много стойностно научно изследване, което респектира със своя мащаб и постигнати изследователски резултати. Проведеното интегрално изследване на технологичната журналистика с теоретични методи и социологически инструменти придава нужната аргументация и валидност на направените научни изводи и обобщения.

Докторантът Боян Иванович показва задълбочени познания в областта на технологичната журналистика, нейните социални и

комуникационни аспекти. Дисертационният труд като цяло впечатлява с извършения пространен и задълбочен теоретичен анализ на развитието и проблемите, които стоят пред технологичната журналистика, и с проведените емпирични изследвания, които му придават сериозна научна аргументация.

Всичко това ми дава нужните основания **напълно убедено** да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Боян Зоран Иванович за неговата дисертация на тема: „*Социални и комуникационни особености на технологичната журналистика*”, професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите) .

София, 29 март 2019 г.

Подпис:
проф. д-р Маргарита Пешева